

A „Magyar tudomány” az információs társadalomról – a magyar tudomány az információs társadalomról?

Írta: Dienes István

A Magyar Tudomány az elmúlt két évben számos írást közölt az információs társadalomról. Ezek az írások egyenként is elemezhetők, még inkább érdekes azonban az, hogy ezeknek az írásoknak a szerzői közül senki sem vállalkozott a magyarországi információs társadalom elemzésére. Talán azért, mert Magyarországról nincs irodalom, nincsenek adatok, talán azért, mert Magyarország nem érdekes (a szerzőknek), talán azért, mert?

Nyíri Kristóf: Globális társadalom és lokális kultúra a hálózottság korában (Magyar Tudomány 98/11)

Globális társadalom. Olvasom az értelmező szótárt. Mi is az a társadalom?

Persze, hogy nem használható e szó egy öt megelőző birtokos nélkül, hogy tudniillik minek a, kiknek a társadalma? Miben társak, hol társak azok, akikről szó van. Nem akarván és nem is tudván visszaidézni évezredek eszméit arról, hogy Luxemburg nagyhercegség és Magyarország, Kassa, Szendrőlád község, Szék szék vagy Ludwigshafen város, Abaúj vagy Kovászna megye, vagy Leicestershire grófság társadalma az ott élő állampolgárok vagy azok többségének tudatos egyesülése-e, vagy valamilyen statisztikai vagy közigazgatási céllal definiált határok között élő, mozgó alattvalók együttese, mégis felteszem a kérdést:

Mi előnyösebb nekünk, magyar állampolgároknak és a magyar nemzethez nyelvük vagy odatartozásuk érzése okán oda is tartozóknak? Az-e, ha ezek a természetes emberi közösségek megszűnnek gondolkodni, dönthetni önmagukról? Ha olyan régiók jönnek létre, amelyekben együtt kénytelenek érdekeiket érvényesíteni ellenérdekelt felek? Hiszen ez a kádári recept nagyban!

Van e tehát globális társadalom? Természetesen lehet ilyet elképzelni, a Föld, mint bolygó társadalma. De vajon miért célszerű egy magyar tudósnek itt és most Magyarországon a Föld egészének globális társadalmáról – és főleg, hogy *csak* arról – értekezni, a Czukcs-földtől Fokföldig és Greenwichől Greenwichig? Talán várható, hogy egy ilyen

nagy méretű tárgyról könnyebb lesz megállapításokat tenni, mint egy kisebbről? Aligha. Lehet-e egyáltalán kemény megállapításokat tenni erről a tárgyról? Aligha. Talán várható, hogy lesz olyan, aki az egész Föld társadalmának érdekében cselekszik? Aligha.

Vannak ezzel szemben valóságos közösségek: hogy itthon maradjunk, a magyar állampolgárok, Magyarország lakói, a magyar nemzet tagjai? Vannak.

Mitől valóságosak ezek a közösségek? Attól, hogy vannak valóságos és világosan megfogalmazható közös érdekeik és képesek olyan célok kitűzésére és megvalósítására, amelyekkel érdemben tudják befolyásolni saját sorsukat. Attól, hogy ezt e közösségek tagjai közül számosan tudják. Attól, hogy e közösségeknek sokan tagjuknak vallják magukat, sőt áldozatot is hoznak érte.

Mondták-e a magyar állampolgárok tömegei valaha, hogy az eddig államuk által nyújtott szolgáltatásokat már nem kívánják igénybevenni? Mondták-e a magyar állampolgárok tömegei valaha, hogy nem kívánják államukat tovább fönntartani?

Van-e ezzel szemben a magyar állampolgárok közössége által szabadon és érdekeik képviselőjére választott Országgyűlés és Kormány.

Előnyös-e, ha a magyar polgárok által ráruházott szuverenitás hordozója a legalábbis korlátozottan cselekvőképes Országgyűlés és Kormány az informatika viharos fejlődésének következményeképpen az országra és a nemzetre váró megpróbáltatásait és lehetőségeit feltáró elemzések helyett általános megállapításokat kap útmutatóul az Akadémia, Széchenyi akadémiaja tudósaitól?

Tényleg funkciót vesz-e a nemzetállam? Tényleg funkciót vesz-e a magyar állam? És ha vesz, akkor miért vesz, mely funkcióit veszti?

Elveszti-e vajon szociális funkcióját? Kevesebb-e ma a testi leki szükségét szenvedő? Egészségesebbek és fiatalabbak vagyunk-e mint tegnap és mint szomszédaink, vagy pláne azok, akik az állam funkcióvesztéséről beszélnek? Több-e a magánforrás a betegek és szükségét szenvedők megsegítésére? Kevésbé kell-e megsegíteni e társainkat?

Elveszti-e vajon rendvédelmi funkcióját? Ma talán annyival kevesebb a bűncselekmény? Talán kevesebb a szerencsétlenségében elaljasult embertársunk, kevesebb a külföldi bűnöző?

Talán igazságszolgáltató funkcióját veszti el? Viszonyaink már oly tiszták, hogy nincs már szükség bírákra, mert oly kevés peres ügyük akad az állampolgároknak? Vagy talán egy brüsszeli bíróság fog ítélni birtokvitáinkban és válópereinkben? Vagy, mivel ez nem lesz gazdaságos, ezeket az ügyeket értékhatárhoz kötve kizárják az igazságszolgáltatásból?

Elvárható-e bárki mástól a magyar államon kívül, hogy gyermekeink oktatását, nevelését megszervezze és finanszírozza?

Ki mondja azt, hogy az állam elvesztette azt a funkcióját, hogy a közérdek képviseléséhez olyan statisztikai adatokat gyűjtsön, amelyek annak megismeréséhez és képviseléséhez szükségesek? Ki mondja azt, hogy a magyar államnak nincs vagy ma kevesebb joga van megmondania azt, hogy melyek ezek az adatok.

Elveszti-e vajon honvédelmi funkcióját? Nem folyik-e háború, polgárháború, nemzetközi nagyhatalmi beavatkozással szomszédunkban? Nem folytatott e egyik szomszédunk titkosszolgálati hadjáratot ellenünk? Nem kellene ez ellen védekezni? Ha nincs szükségünk védelemre, vajon miért léptünk a NATO-ba?

Nem, kedves olvasóim, a magyar állam, az államok, nemcsak a nemzetállamok, nem funkciót vesztenek, hanem formális jogot, lehetőséget, hatáskört, mondjuk ki, erejüket veszítik az ellenérdekeltek támadása alatt. A magyar valóság pedig kiáltó ellentétben van a róla hangoztatott általános, altató és lefegyverző ideológiákkal.

Attól, hogy vannak – voltak, lesznek – elnyomó nacionalisztikus államok, amelyek népek, nemzetek börtönei, vagy hóhérai, vajon miért kellene a saját polgárainak érdekében a polgárok által fenntartott állam idejétmúltságáról beszélni? Beszél valaki az Egyesült Államok államának megszűnéséről?

Miért beszélünk egyáltalán „az” államról általában? Miért, amikor „az” állam magában foglalja Bangla Desh államát, a norvég és román, a nigériai és kubai államot is. Sőt az oregoni államot is. Mindezt a Magyar Tudományos Akadémia folyóiratában:

A globalizáció, egyre több és egyre nagyobb nemzetközi társaság nemzetközi működése természetesen tény. Ami tény, figyelembeveendő, de nem feltétlenül érték, nem feltétlenül érték a valós közösségeknek.

Természetesen az „államok időszerűtlenségének” ideológiáját buzgón híve és hirdetve esetleg egyesek nem kívánnak többé, lemondanak az érdekképviselőtről a képviselői demokráciáról, és közösségeken kívülre helyeztetnek gondolják magukat. Bár nem hallottam még olyanról aki ilyen okokra hivatkozva lemondott volna például amerikai állampolgárságáról, nem kétséges, hogyha le is mondanának, akkor is tagjai maradnak számos természetes közösségnek, hogy csak nem fontossági sorrendben említsek néhányat: a lakóhelyi, nyelvi, nemi, foglalkozási, kor, beteg-, utazó/közlekedő, hobby-, egyházi, vallási, munka és vásárló közösségeknek. Éppen ezek alkotják egy ország társadalmának szövetét.

Az önértékelés végletes hibájaként természetesen előfordulhat, hogy kiskacsák tyúkanyónak vélik magukat, ezeket azonban a természet gyakran szigorúan bünteti, az embert barátjának vélő őz is hamar puszkavégre kerül. Bár vannak olyan fajok, amelyek fennmaradását éppen más fajokhoz való nagyfokú hasonlóságuk és a mimikri óvja. Ez lenne a túlélés záloga? Mindenki másképpen utánoz?

A Magyar Tudomány hasábjain napvilágot látott cikkek szerzői közül egy sem akadt, amelyik az importált ideológiát összevetette volna a magyar valósággal. Senki sem foglalkozik a magyar valósággal? Vagy foglalkozik, de azok nem jutnak szóhoz? Ezt a tudományos autonómiát védi Glatz Ferenc és az Akadémia? Ezt a tudományos autonómiát kellene finanszíroznia a magyar állampolgároknak? Saját érdekeik ellen?

De mit szólnának az Egyesült Államokban, ha egy magyar kutató a nemzetállam időszerűtlenségére való tekintettel javasolná az USA ismét rekord nagyság hadiköltségvetésének csökkentését?

Magyar Gábor: A telematika és a fenntartható társadalom
Magyar Tudomány 1998/11.

A szerző három scenárióval (magyarul forgatókönyvvel) számol: „Mindent a földgolyó megfelelő sarkába!”, „Megalopoliszok világa”, „Vissza a természetbe!” Az, hogy a scenárió szót használja, arra mutat, hogy a szerző azok szemével kívánja látni a világot, akik annak egészét hatalmukban tartják, vagy hatalmukban vélik tartani. Mi adhat tudósnak lelki tartást és erkölcsi felhatalmazást ahhoz, hogy a világ egészének

valakik általi berendezésén gondolkodják, miközben a „világ” nem képes megakadályozni milliók lemészárlását, a kábítószeres terjedését, a hajléktalanságot és munkanélküliséget, a nyomor burjánzását? A szerző egy új, globális tervgazdálkodó szerepében nem vesz tudomást arról, hogy a világ fő mozgatói a pénz, a vagyon, a fogyasztás, hogy e világnak az egyenlőtlenség a lényege, az, hogy a pénz, a vagyon, a fogyasztás, a szellemi javak és értékek egyenlőtlenül vannak elosztva e világon.

Milyen tudomány az, amely a világ egészének gondjait kívánja – óh, nem társadalomtudományi elmélet szintjén, hanem - forgatókönyvszerűen megoldani? Hogyan fogadhatja el a magyar tudós közösség ezt? Ki táplálja kebelén ezt a tudós közösséget? Nem talán a Széchenyi alapította Magyar Tudományos Akadémia. Nemde elszakadtak ezek a tudósok az alapító eszméitől? Nemde a magyar államnak polgárai érdekében olyan eszmék kifejlesztését kellene támogatnia, amelyek polgárai érdekeit juttatják érvényre?
